

Septakord II. stupně

Septakord na II. stupni se od ostatních septakordů liší tím, že jej lze užívat dvěma různými způsoby.

1. Chápeme-li jej jako souzvuk **subdominanty s přidanou spodní septimou** $d + f + a(as) + c$, říkáme mu **septakord S^{+7}** /septakord *es plus sedm*/ a jeho rozvodnými akordy jsou obraty tónického kvintakordu ($T, T^6, T^{6/4}$). Je rozváděn tzv. „**subdominantním rozvodem**“.

2. Chápeme-li jej jako **akord druhého stupně doplněný o vrchní septimu**, označujeme ho jako **septakord střídavé dominanty ID^7** (střídavá dominanta=dominanta dominanty) a je rozváděn do obrátů $D (D, D^6)$ nebo $D^7 (D^7, D^{6/5}, D^{4/3}, D^2)$ tzv. „**dominantním rozvodem**“. (Tvar značky tohoto akordu vzniká spojením římské II a obloučkem písmene D. Protože není možné tuto značku vytvořit v textovém editoru, jen dodávám, že oblouk písmene D je veden již od první čáry římské II.)

Spodní septimu u akordu S^{+7} i vrchní septimu u akordu ID^7 chápeme jako **disonanci**, a proto je nutné je připravovat podle stejných pravidel jako septimu akordu D^7 :

Nástup septimy v septakordu – při nástupu septakordu v hudebním proudu je nutné vždy dbát na přípravu septimy (podobný postup jako při přípravě citlivého tónu, na který přicházíme shora). Podle způsobu přípravy se rozeznává septima:

1. **zadržaná** – septimový tón je součástí předchozího akordu, septima se zadržuje v daném hlase
 2. **následná** – septimový tón následuje po jiném akordickém tónu
 3. **průchodně vedená** – nastupuje stupňovitě (= sekundovým postupem) a tímž směrem stupňovitě pokračuje
- Nemůže-li nastoupit septima žádným z těchto způsobů, zmírňujeme její nástup alespoň tím, že jí **umožňujeme nastoupit v protipohybu s basem**.

Obraty septakordu – princip tvoření obrátů septakordu II stupně je shodné s tvořením obrátů jakéhokoli septakordu, opět tedy záleží na tom, který tón je umístěn do basu.

Užití tónů v basu u septakordu II stupně (S^{+7} a ID^7) v C dur tónině:

Tón v basu	d	f	a/as	c
Název obratu	septakord	kvintsextakord	terckvartakord	sekundakord
Značka akordu	7	6/5	4/3	2

Rozvod septakordu II. stupně a jeho obrátů

1. V podobě **akordu S^{+7}** je jako vázaný tón chápána disonantní **spodní septima d**. Protože septimové tóny septakordů (v akordu S^{+7} septima spodní, v akordu ID^7 septima vrchní) směřují vždy k akordu, spodní septima zde tedy **stoupá** (tón d směřuje do e). Tomuto druhu rozvodu (rozvod se stoupající spodní septimou) říkáme **rozvod subdominantní**. Přidaná spodní septima je zde tónem, který zesiluje subdominantní harmonii a vytváří disonantní akord směřující k rozvodu, pokud je užitá snížená kvinta, vzniká i charakteristický interval zmenšené kvinty rozváděný následně do intervalu tercie.

Povinnost spodní septimy v akordu S^{+7} stoupat způsobuje rozvod základního tvaru akordu S^{+7} vždy do tónického sextakordu, tón d v basu je veden stupňovitě na tón e tedy k tónické tercii. Tercie akordu (tón f) není tónem vázaným, ocitá-li se tedy v akordu $S^{+6/5}$ v basu, lze jej vést jak na tón e tak na c , rozvodnými akordy je tedy tónický sextakord nebo tónický kvintakord. Kvinta akordu může být jak tón a , tak as (v mollové tónině nebo harmonické dur), chápeme jej tedy jako tón sestupný a proto je rozvodným akordem obratu $S^{+4/3}$ tónický kvartsextakord s basovým tónem g . Obrat S^{+2} má v basu shodný tón se základním tónem tónického kvintakordu (c), je tedy do něj rozváděn.

$S^{+6/5}$ T^6 $S^{+6/5}$ T $S^{+4/3}$ T^6_4 S^{+2} T

Neužívanějším tvarem byl v historii první obrat tohoto septakordu, tedy kvintsextakord. Byl nazýván **subdominantou s přidanou sextou** (též označována jako **rameauovská ramo:ovská** podle francouzského skladatele **Jeana Philippa Rameaua** /žána filipa ramo:a/, který na ni první upozornil), protože právě sextový tón nastupoval následně po zaznění subdominantního kvintakordu a tedy vypadal jako „přidaný“ k subdominantě.

$S \frac{5}{3} + \underline{6}$ T

2. Pro septakord ID^7 a jeho rozvod je charakteristická **klesající vrchní septima**, jde tedy o **rozvod dominantní** (stejně jako u akordu D^7). Ostatní tóny lze vést volně, nejčastěji postupují stupňovitě. **Rozvodnými akordy** jsou základní tvary dominantního kvintakordu a dominantního septakordu, v případě, že se tón septakordu II. stupně shoduje s některým z tónů D^7 , je rozváděn i do obratu, který má tento tón v basu. Klesající vrchní septima předznamenává jedinou výjimku v rozvádění akordu ID^7 , v C dur se jedná o tón c , který sestupuje v basu na tón h , tedy k dominantní tercii, proto jsou v tomto případě rozvodnými akordy akord D^6 a $D^{6/5}$, u akordu D^6 v dur a harmonické a melodické moll připomínám, že nesmí být zdvojen basový tón, protože je zároveň tónem citlivým. V případě postupu septakordu ID^7 do D^7 připravujeme dominantní septimu akordu D^7 tím, že u obratů septakordu ID^7 zadržujeme původní tercii.

$II \frac{6}{5}$ D $II \frac{4}{3}$ D II^2 D^6

$II \frac{6}{5}$ D^2 $II \frac{4}{3}$ D^7 II^2 D^6_5

Akord ID^7 je akordem **subdominantní funkce**, může tedy v kadencích zastupovat kvintakordy subdominanty či druhého stupně, velmi často je také užíván jako výchozí akord v cílové tónině, tvoříme-li enharmonickou nebo chromatickou modulaci.

Tabulka rozvodů S⁺⁷:

S⁺⁷ – T⁶
 S^{+6/5} – T, T⁶
 S^{+4/3} – T^{6/4}
 S⁺² – T

Tabulka rozvodů ID⁷:

ID⁷ – D, D⁷, (D^{4/3})
 ID^{6/5} – D, D⁷, D²
 ID^{4/3} – D, D⁷
 ID² – D⁶, D^{6/5}

Další zacházení se septakordem II. stupně:

Rozvod akordu – kromě již jmenovaných postupů do tónické a dominantní funkce můžeme vést septakord II stupně klamným rozvodem do kvintakordu III stupně, vytváříme tedy obdobu klamného závěru (k označení akordu uijeme značky II⁷).

Částečný rozvod akordu – akord S⁺⁷ lze rozvést částečným subdominantním rozvodem do kvartsextakordu VI stupně, v rozvodu zůstává stupňovité stoupání spodní septimy.

Převod akordu – septakord není rozveden, ale pouze převeden do jiného obratu (např. ID⁷ do ID^{6/5}) nebo jsou vystřídány různé obraty mezi sebou.

Spoj akordu – akord je spojen s jiným akordem tak, že ani jeden z vázaných tónů není rozveden (některý zůstává zadržen, některý je veden na tón, který není tónem rozvodným), jako obdobu spoje II-D chápeme spojení se sextakordem VII stupně, rovněž je možné užit spoj s kvintakordem VI. stupně.

Rozvod Převod Částečný rozvod Spoj
 S⁺⁷ T⁶ II⁷ D II⁷ III II⁷ -₅ II₅⁶ -⁷ II₅⁶ -₃ S⁺⁷ VI₄⁶ II⁷ VII⁶ II⁷ VI

Tvoření septakordů:

Zadání 1: Jmenujte tóny septakordů II. stupně v různých tóninách (na příslušném stupni vyjmenujeme septakord a přidáváme tónům posuvky podle předznamenání zadané tóniny):
 es moll, G dur, b moll, Cis dur, A dur, F dur, fis moll, H dur

Zadání 2: Zapište septakord II. stupně do určených tónin, dodržte zadanou polohu akordu

a moll	G dur	f moll	Es dur	H dur	d moll	B dur	es moll
3	7	5	7	5	7	3	5

Zápis septakordů a jejich obrátů v různých polohách: Zapisujeme akord tak, aby vzdálenost mezi basovým a sopránovým tónem odpovídala intervalu určenému číslem polohy

Zadání 3:

D dur	c moll	A dur	g moll	E dur	h moll	H dur	e moll
7	3	3	5	7	5	5	7
S ⁺⁷ T ⁶	ID ⁷ D ₄	S ⁺⁷ T ⁶	ID ⁷ D ⁷	D ⁷ D ₃ ⁴	S ⁺⁷ T ⁶	ID ⁷ D	ID ⁷ D ⁷

Rozvod septakordu II. stupně: Rozvádíme obraty akordů S^{+7} a ID^7 .

Zadání 4:

G dur	cis moll	B dur	E dur	c moll	gis moll	As dur	G dur
-------	----------	-------	-------	--------	----------	--------	-------

$S+5^6 T$	$S+2 T$	$S+5^6 T^6$	$S+4^3 T^6$	$S+5^6 T^6$	$S+2 T$	$S+5^6 T$	$S+4^3 T^6$
-----------	---------	-------------	-------------	-------------	---------	-----------	-------------

b moll	Es dur	fis moll	Des dur	A dur	D dur	Fis dur	dis moll
--------	--------	----------	---------	-------	-------	---------	----------

$ID^2 D_5^6$	$ID_3^4 D$	$ID_5^6 D_#^7$	$ID^2 D^6$	$ID_3^4 D^7$	$ID_5^6 D$	$ID_3^4 D$	$ID_5^6 D_2^{4*}$
--------------	------------	----------------	------------	--------------	------------	------------	-------------------

Číslovaný bas: Opět postupujeme nám známým způsobem – označíme v celém příkladu funkční značky k akordům a poté doplňujeme vrchní hlasy. Akordy II. stupně označujeme funkčními značkami S^+ nebo ID podle toho, zda jsou rozvedeny do akordu tónického nebo dominantního. Pro rozhodnutí, jakou funkční značkou je označíme tedy musíme nejprve určit funkční značku akordu následujícího.

U akordů II. stupně je výhodou, že v nich žádné tóny nevynecháváme ani nezdvojujeme, užíváme tedy ve čtyřhlasu všechny 4 tóny akordu a dále s nimi zacházíme tak, jak nám předepisují pravidla rozvodů. Bez určení funkční značky tak nelze septakord II. stupně správně rozvést. U obrátů akordu opět hledáme základní tón o příslušný interval níže (shodný postup jako u D^7) a od něj si celý akord vyjmenujeme. Tón, který byl uveden v basu se už ve vrchních hlasech neobjevuje.

Zadání 5:

Výchozí poloha terciová (3)

Výchozí poloha sextová (6)

Řešení zadání:

Zadání 1: f-as-ces-es, a-c-e-g, c-es-ges-b, dis-fis-ais-cis, h-d-fis-a, g-b-d-f, gis-h-d-fis, cis-e-gis-h

Zadání 2:

a moll G dur f moll Es dur H dur d moll B dur es moll

Zadání 3:

D dur c moll A dur g moll E dur h moll H dur e moll

S+7 T⁶ ID⁷ D[♭] S+7 T⁶ ID⁷ D⁷ D⁷ D⁴₃ S+7 T⁶ ID⁷ D ID⁷ D⁷

Zadání 4:

G dur cis moll B dur E dur c moll gis moll As dur G dur

S+⁶₅ T S+² T S+⁶₅ T⁶ S+⁴₃ T⁶₄ S+⁶₅ T⁶ S+² T S+⁶₅ T S+⁴₃ T⁶₄

b moll Es dur fis moll Des dur A dur D dur Fis dur dis moll

ID² D⁶₅ ID⁴₃ D ID⁶₅ D⁷_♯ ID² D⁶ ID⁴₃ D⁷ ID⁶₅ D ID⁴₃ D ID⁶₅ D^{4*}₂

Zadání 5:

T T⁶ S D⁸ 7 VI II⁸ 7 T⁶ D D² T⁶ D⁴₃ T S+⁴₃ T⁶₄ II⁶ D⁸₆ 7₅ 4₃ T

T⁶ D⁶₄ T[♯] D⁶₅ T ID⁶₅ D⁶₄ 5_♯ VI III S T⁶ ID⁷ D⁸_♯ 7 VI II⁶ D[♯] D⁷_♯ T